

Treball, valors i canvi. Les ruptures en la precarietat

Ivan Miró Acedo

Daniel Ortiz de Villacian Rebollo

Premi Joventut 1999

**Treball, valors i canvi.
Les ruptures en la precarietat**

Premi Joventut 1999

Treball, valors i canvi. Les ruptures en la precarietat

Ivan Miró Acedo

Daniel Ortiz de Villacian Rebollo

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria General de Joventut

Miró, Iván

Treball, valors i canvi : les ruptures en la precarietat. – (Estudis ; 5)

Bibliografia. – Premi Joventut 1999

ISBN 84-393-5431-2

I. Ortiz, Daniel II. Catalunya. Secretaria General de Joventut III. Títol

IV. Col·lecció: Estudis (Catalunya. Secretaria General de Joventut) ; 5

1. Treball temporal – Catalunya 2. Joves – Treball – Catalunya

3. Contractes de treball – Catalunya 4. Catalunya – Política laboral

331.106.2-053.6(467.1)

Aquesta publicació es pot consultar a www.gencat.es/joventut/observatori

També es pot sol·licitar i/o consultar al Centre de Documentació Juvenil de la Secretaria General de Joventut.

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Secretaria General de Joventut

1a edició: juny 2001

ISBN: 84-393-5431-2

Dipòsit legal: B-11.647-2001

Disseny: Secretaria General de Joventut

Maquetació: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions

Impressió: Gràfiques Lumer

Índex

Presentació	7
1. Introducció	9
1.1 Objectius de la recerca	10
1.2 Disseny de la investigació	11
1.3 Consideracions finals	11
2. La perspectiva de joventut en la recerca	13
3. Al voltant del treball	17
4. La reestructuració capitalista	19
4.1 Els canvis en el model de producció	19
4.1.1 Les respostes capitalistes a les rigideses	20
4.2 Les polítiques laborals o la regulació de la flexibilitat	22
4.2.1 Els eixos de les polítiques laborals: la flexibilitat i la moderació salarial	22
4.2.2 1980-1992: la temporalitat com a foment de l'ocupació	23
4.2.3 La reforma laboral de 1994: la flexibilitat en l'entrada i l'estada en el treball	24
4.2.4 Les empreses de treball temporal: la precarietat feta negoci	24
4.2.5 La reforma laboral de 1997: pactant l'acomiadament	26
4.2.6 Les polítiques d'ocupació juvenils	27
5. Les transformacions en les realitats laborals	31
5.1 L'atur i l'activitat	32
5.2 La precarietat laboral	34
5.3 La construcció de joventut: ¿amortidor del conflicte social?	39
6. La «cultura del treball» com a cultura del treball assalariat	41
6.1 La cultura capitalista del treball	42
6.2 La cultura fordista del treball: la cultura «obrero»	43
6.2.1 La vessant politicoideològica de la cultura del treball	44
6.2.2 La vessant de la participació: les organitzacions sindicals	45
6.2.3 La participació sindical	46
6.2.3.1 El sindicat o l'organització dels treballadors en el fordisme	47
7. La crisi del treball?	49
8. La cultura del treball en la precarietat	55
8.1 El «valor-treball» en la precarietat	55
8.1.1 Els canvis en la significació social del treball i la transformació en la centralitat productiva del projecte vital	56
8.1.2 L'individualisme	57
8.1.3 La instrumentalitat del treball o el pas de l'ètica del treball a l'ètica de l'ocupació	58
8.1.4 Els temps de la precarietat. La naturalització de la temporalitat	61
8.2 Les subjectivitats precàries en el procés del treball	64
8.2.1 Les estratègies empresarials vers les subjectivitats precàries	65
8.2.2 Integració i control de la força de treball precària	65
8.2.3 Les subjectivitats precàries en el procés de treball: motivacions, predisposició al treball, resistències	69

8.2.4	Les subjectivitats precàries en l'escena del treball	75
8.2.5	La percepció de l'empresa per part dels treballadors precaris: ¿integració o antagonisme?	75
8.2.6	La percepció de la segmentació entre treballadors	77
8.2.7	Sociabilitat i agregació en la precarietat: les bases per al canvi	79
9.	La participació en la precarietat	83
9.1	El concepte de participació	83
9.2	Els desajustos previsibles entre els sindicats i els col·lectius de treballadors precaris	84
9.2.1	Evolució dels sindicats a l'Estat espanyol: el paradigma de la concertació social i la dissolució de la participació	85
9.2.2	L'exclusió sindical de la precarietat	86
9.3	Les modificacions de les predisposicions participatives en la precarietat	89
9.3.1	La inhibició de la participació	90
9.3.2	Precarietat i models participatius	91
9.3.3	La cristal·lització de la participació col·lectiva estructurada. Els treballadors precaris d'Estratel	94
9.3.4	La cultura participativa en les subjectivitats precàries	97
9.4	Alternatives a la crisi de participació	99
	Referències bibliogràfiques	105
	Fonts estadístiques	109
	Índex de taules	110

Presentació

Aquest treball és la concreció escrita d'una inquietud que ens transcendeix a nosaltres mateixos. La precarietat laboral, els canvis en el significat social del treball i els dubtes de creixents sectors de la població en el seu *estar en societat*, així com les repercussions en la vida quotidiana de les persones d'aquestes dinàmiques recents, són elements prou importants que ens motiven per tornar a plantejar un debat col·lectiu al voltant dels canvis en el «valor-treball» i la participació.

Aquesta inquietud es materialitza gràcies a la convocatòria d'ajudes a la recerca que promou la Fundació Jaume Bofill, i la seva publicació ha estat possible pel fet que ha resultat mereixedora del Premi Joventut 1999, convocat per la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.

A partir dels eixos prioritaris que regien aquesta convocatòria (Cultura, participació associativa i les formes de vida dels joves), la nostra proposta és enfocar aquestes qüestions en l'àmbit del treball. En aquest sentit, ens preocupen els canvis (que alguns podrien atribuir a diferències generacionals) respecte a les relacions socials que s'estableixen pel que fa al treball, les cultures que se'n deriven i la naturalesa que pren la participació dels joves al voltant d'aquest eix.

Entenem que, per tal d'acostar-nos a aquestes noves realitats, haurem de tenir en compte que els escenaris productius o l'entorn laboral no són els mateixos que els de les generacions anteriors. L'existència de fenòmens com l'atur juvenil, les dificultats en la inserció laboral, la temporalitat i la rotació en les ocupacions i la inestabilitat configuren un context on les transformacions culturals i les representacions simbòliques dels joves vers el treball productiu no són components aliens. Sobre aquestes idees girarà la proposta que exposarem tot seguit.

Pensem que des de la modèstia d'aquest estudi contribuïm a detectar algunes de les expressions de les problemàtiques nascudes al voltant de la precarietat laboral en la gent jove. D'aquesta manera s'ofereixen instruments per millorar les condicions de vida de la joventut i experimentar formes de participació que possibilitin aquest objectiu.

Finalment, agraïm a Xavi Urbano la seva col·laboració en la realització del treball de camp, com també la de tota la gent que ha participat en els grups de discussió.